

EDİRNE KENT MERKEZİ'NDE SEÇMENLERİN YEREL SİYASETE KATILIMI*

*PARTICIPATION TO LOCAL POLITICS BY URBAN VOTERS IN EDİRNE
CENTRAL DISTRICT*

Hakan Yaş Sedef Zeyrekli Yaş*** Yasin Usta******

*Geliş Tarihi: 30.08.2016
(Received)*

*Kabul Tarihi: 01.12.2016
(Accepted)*

Öz: Siyasete katılımın ne boyutta gerçekleştiği genel siyaset açısından oldukça araştırılmış olmasına rağmen, yerel düzeydeki siyasete katılımın düzey ve araçlarına ilişkin çalışmalar görece zayıf kalmaktadır. Bu çalışma, Edirne'deki seçmenlerin yerel siyasete katılım düzeyini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda, seçmenin yaşı, cinsiyeti, gelir düzeyi, eğitim düzeyi ve benzeri nitel ve nicel özellikleri belirtilmiş; ardından, bu özellikler ile yerel siyasete katılım arasındaki ilişki hipotez testleriyle sınanmaya çalışılmıştır. Yapılan testler sonucunda Edirne'de eğitim düzeyi veya gelir düzeyi arttıkça yerel siyasete katılımın yoğunlaştığı ve seçmenlerin siyasete katılımlarının, yerleşik oldukları mahalleye göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Siyasete katılımın ölçülmesinde, literatürdeki katılım tanımlamalarından A. Robert Dahl'ın tipolojisi esas alınmış olup, anket soruları bu tipolojiye uygun olarak oluşturulmaya çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Siyasete katılım, Edirne, yerel yönetim, A. Robert Dahl

Abstract: Even though it has been rather a lot studied that to what extent participation to politics is occurred with regard to general politics, the studies relating to levels and means of political participation at local level remains relatively weak. This paper aspires to reveal the aspects of participation of voters to local politics in Edirne. In parallel with this goal, firstly, certain qualitative and quantitative characteristics of voters are specified, such as age, gender, level of income, level of education. Then, the relation between these characteristics and political participation at local level is tried to be proved by some hypothesis tests. The results suggested that the higher the level of education or the level of income, the more intensive the participation to local politics. It is also deduced that political

* Bu çalışma Trakya Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimince desteklenmiştir. Proje Numarası: 2016/46

** Yrd. Doç. Dr., Trakya Üniversitesi, Havsa Meslek Yüksekokulu, hakanyas@trakya.edu.tr

*** Öğr. Gör., Trakya Üniversitesi, Havsa Meslek Yüksekokulu, sedefyas@trakya.edu.tr

**** Öğr. Gör., Trakya Üniversitesi, Havsa Meslek Yüksekokulu, yasinusta@trakya.edu.tr

participation of voters differs according to neighbourhood they settle in. The evaluation of political participation is based on A. Robert Dahl's typology of political participation picked out amongst others in the literature and questionnaire form tried to be generated in accordance with the typology.

Keywords: Political participation, Edirne, local governments, A. Robert Dahl

GİRİŞ

Siyasete katılım merkezi yönetimin güçlü ve yerinden yönetimin görece zayıf olduğu devlet sistemlerinde genel siyaset açısından ağırlıklı olarak incelenmiştir. Tüm ülkeyi kapsayan siyasi katılım çalışmaları, yerinden yönetime ağırlık verilmediğinden bu devletlerde daha önem kazanmaktadır. Bu türden sistemlerde genel bir eğilim olarak halktan yerinden yönetim kuruluşlarının ve özellikle doğrudan halkı ilgilendirdiği için yer yönünden birer yerinden yönetim kuruluşu olan yerel yönetimlerin güçlü olmasına veya daha fazla önem verilmesine ilişkin bir istenç de bulunmamaktadır. Osmanlı İmparatorluğu da dâhil olmak üzere, Türkiye'de yerel yönetimlere ilişkin düzenlemelerin merkezin düşünce ve güdümünde gerçekleşmesi ve bu yönetimlerin güçlenememesinin temel nedenleri arasında bu isteksizlik gösterilir.

Olağan umursamazlık hatasına rağmen, yerel yönetimler yurttaşların günlük temel ortak gereksinimlerinin giderilme otoritesidir. Türkiye'de köy tüzel kişiliği dışında kalan belediye ve il özel idaresi tüzel kişilikleri ise aynı zamanda kentsel alanda görev ve yetkilerle donatılmış birer siyasi kurumdurlar. Yerel yönetimlerin doğası gereği bu iki tüzel kişiliğin karar organlarının seçime oluşması siyasete katılımın yerel boyutudur. Çağdaş demokrasilerde halkın katılımı yalnızca oy vermekle sınırlı kalmadığından ve bununla yetinilmediğinden, yerel siyasetin de çapı ve önemi giderek büyümektedir.

Çalışmanın hazırlanmasındaki temel sorun, siyasete katılımın yerel düzeyde yeteri derecede alan araştırmasıyla irdelenmemesidir. Edirne muhalif, sosyal demokrat görünümüyle eğitim düzeyi Türkiye ortalamasının üzerinde bir kenttir. Benzer karakteristiklere sahip topluluklardan yerel sorunlara karşı daha duyarlı, siyasete daha aktif katılan yurttaşlara sahip olması beklenmektedir. Bu nedenlerle, çalışmada Edirne'nin yerel siyasete katılım düzeyi belirlenerek; eğitim, gelir ve yerleşik olunan mahalleye göre siyasete katılımın farklılık gösterip göstermediği incelenecektir. Öncelikle siyasete katılım ve katılım tipolojilerine ilişkin olarak yapılan literatür taramasına yer verilecek, ardından çalışma kapsamında yapılan anket

çalışmasının sonuçları, yukarıda belirtilen amaçlar doğrultusunda ortaya konmaya çalışılacaktır.

1.SİYASAL KATILIM

1.1.Siyasal katılım tanımları ve katılım boyutları

Huntington ve Nelson'a göre siyasal katılım yönetimin karar almasını etki altında bırakmak için sivil yurttaşlar tarafından tasarlanan bir eylemdir (Ruedin, 2007, s. 3). Bülent Daver bireyin siyasal sistem karşısındaki durumunu, tutumunu ve davranışlarını gösteren bir kavram olarak siyasal katılımı tanımlar (Daver, 1993, s. 203). Kalaycıoğlu'na göre siyasal katılım kişilerin otonom şekilde yaptığı seçimler ve verdikleri kararlar sonucu siyasal karar makamlarına gelecekleri veya bunları ellerinde bulunduranları etkilemek üzere yaptıkları eylem ve faaliyetlerdir (Kalaycıoğlu, 1998, s. 10). Burns, Schlozman ve Verba katılım anlayışının ulusal olduğu kadar yerel düzeyde, geleneksel olduğu kadar geleneksel de olmayan eylem, zaman isteyen bir eylem olduğu kadar para da isteyen ve tek başına yapıldığı gibi diğerleriyle de yapılan bir eylemi kapsadığını belirtirler. Katılımı oluşturan unsurun da cinsiyet farklılıkları olduğundan harekete geçerler. Oya ilişkin olmayan katılım biçimlerine de kadınların her zaman rol almakta olduğu örgütsel, protesto ve halk topluluğu eylemlerini gösterirler (Burns, Schlozman, & Verba, 2001, s. 21). Siyasal katılım, bireylerin, devlet tarafından alınan kararları etkilemek üzere tasarlanmış oy verme, seçim faaliyetlerine katılım, hükümet kararlarını etkilemeye yönelik lobicilik, örgütlenme ve dernekleşme, siyasal parti etkinlikleri gibi faaliyetlerini de ifade etmektedir (Çetin, 2003, s. 136). Seçim davranışları ya da seçimlere katılım da, siyasal katılımın en demokratik, en kapsamlı biçimi olarak oy vermenin ötesinde her türlü siyasal olaylar ve kararlar karşısında vatandaşların basit bir ilgisinden başlayıp, yoğun kitlesel protesto eylemlerine kadar uzanan davranış biçimleridir (Öztekin, 2003, s. 223-224). Katılımı seçimlerle sınırlı tutmak, vatandaşlığın alanını fazlasıyla daraltmak ve bu görevi ayrıcalıklı gruplara tanımak anlamına gelmektedir. Göymen'e göre katılımçılık, dolayısıyla, yerel yöneticilerin serbest hareket edebildikleri alanın da daralması anlamına gelmektedir. Halk meclisi, kent senatosu veya kent parlamentosu gibi mülki idare amirlerinin de katıldığı oluşumlar salt seçimle katılımın yetersizliğinin ortaya konduğu olgulardır (Göymen, 2003, s. 72-73). Halkın kendisini yönetecekleri seçmesi, ama gerisine karışmaması gerektiğine dayalı bir mantık, çağdaş demokrasiye ters düşmektedir (Kışlalı, 1998, s. 184). Siyasal katılım salt seçimlerde oy kullanma anlamına gelmemekte; farklı şekillerde gerçekleşebilmekte ve hatta seçimlerde oy

kullanmayan biri, aktif şekilde başka araçlarla da siyasete katılabilmektedir (Lorch, 1992, s. 59). Oy kullanma aynı zamanda, kamu görevlilerini hesap verebilir tutmak gibi siyasi katılımı kullanan en temel mekanizmadır (Burns, Schloszman, & Verba, 2001, s. 21). Siyasete katılım, siyasete katılmama, ilgi duymama; yalnız seçimlere katılım ve seçimler dışında da siyasete ilgi duyma şeklinde gerçekleşebilmektedir. Daha üst bir düzeyde ise, bir siyasal partiye üye olmak, parti için çalışmak gibi siyasal yaşama etkin bir biçimde katılım da söz konusu olabilmektedir (Çam, 2005, s. 169-170). Robert Dahl da, modern temsili demokrasinin kurumlarından biri olan ifade özgürlüğüne yaptığı vurguyla, vatandaşların sert bir biçimde cezalandırılma tehlikesiyle karşı karşıya olmadan, siyasi konularda memurları, hükümeti, rejimi, sosyo-ekonomik düzeni ve hâkim ideolojiyi eleştirmek de dâhil olmak üzere kendilerini ifade edebilme haklarının bulunması gerektiğini (Dahl, 2000, s. 90) belirterek, halkın sadece seçimlerde oy kullanmasının çağdaş demokrasiyle bağdaşmadığının altını çizmektedir.

Bu nedenle, siyasal katılım toplumu oluşturan bireylerin, bir siyasal davranış türü olarak alınan veya alınacak her türlü siyasal, ekonomik ve toplumsal kararlar karşısında gösterdikleri tepkiler, eğilimler ve yaklaşımlar olarak da tanımlanabilmesi olasıdır. Bireylerin siyasal yaşamla aynı derecede ve yoğunlukta ilgilenmediği, sadece oy kullanmakla sınır olmadıkları ve siyasete farklı düzeylerde katıldıkları söylenebilmektedir. Bu açıdan siyasal katılım siyasal karar alma sürecinin her aşamasına katılım olarak da tanımlanabilmektedir. Katılım siyasi otoriteyi etkileme amacını taşımaktadır. Vatandaşların genel ve yerel düzeyde devlet organlarının çalışanlarını ya da kararlarını etkileyen tüm davranışları; kendilerince ya da başkalarınca tasarlanan, yasal ve yasal olmayan, başarılı ya da başarısız davranışların tümü, siyasal katılım kavramı içinde yer almaktadır (Çukurçayır, 2000, s. 30-31). Bu çerçevede, siyasi makamları sorgulama becerisi ve isteği; kamusal politikalarla ilgili kamusal tartışmalara katılabilme (Kymlica, 2006, s. 402-403), bir mevki için aday olma, baskı grupları veya çıkar gruplarına katılma ve yönetsel birimlere şikâyet etme (Bingham & Hedge, 1991, s. 225) yukarıda sayılan davranışlara örnek olarak gösterilebilmektedir. Fung da, katılımın, temsil ve yönetimin birlikteliğiyle en iyi bir biçimde işlediğini belirtir (Fung, 2006, s. 66). Arnstein ise yurttaş katılımını, “yurttaş gücü” ile betimler. Yurttaş gücü, bugünkü durumda siyasi ve ekonomik süreçlerden dışlanmış yoksul yurttaşlara gelecekte müzakereci bir şekilde dâhil olma imkânı tanıyan gücün bir yeniden dağıtımıdır. Gücün yeniden dağıtımı

olmaksızın katılım, güce sahip olmayanlar için boş ve sinir bozucu bir süreçtir; statükoyu devam ettirir (Arnstein, 1969, s. 216).

Yukarıda özetlenmeye çalışılan katılımın gerçekleşmesinde farklı boyutlar bulunmaktadır. Göymen, katılımcılığın bir sihirli değnek olmadığını, kimin ne tür motivasyonla katıldığına bakılması gerektiğine işaret eder. Ancak, tedirgin olduğu nokta katılımın egemen güçler, ekonomik olarak güçlü olanlar veya sermaye aracılığıyla da gerçekleştirilebiliyor olmasıdır. İstenen durum ise bilgili olmaktır; bilgisel olarak donatma olanağı varsa veya temsil edilen topluluk tarafından önderin sözünün dinlenmesi söz konusuysa siyasete önderin ardından katılım da artmaktadır (Göymen, 2003, s. 82).

Katılıma kamusal mal ve hizmetlerin talebi, yani kamu ekonomisi açısından yaklaşımlardan Anthony Downs da talebin nitelik ve niceliğinin enformasyon, yani bilgi aracılığıyla gerçekleştiğini ileri sürer. Bilginin karar verici açısından özellikle zaman maliyeti doğurabileceğini belirtir. Karar vericinin bilgi yığını içerisinde hangisini seçeceğini “bir eylemin marjinal getirisi marjinal maliyetinden daha büyük olduğunda bu eylemi gerçekleştirmek her zaman rasyoneldir” ekonomik aksiyomuyla açıklar. Downs’a göre seçmen bilgiyi serbest enformasyon kaynaklarından, lobi faaliyetlerinden veya aday/siyasi partinin doğrudan kendisinden öğrenebilir. Downs’ın iş ortakları konuşması, arkadaşlarla konuşmalar, bir berberde gazete okumak ve işe giderken arabada radyo dinlemek olarak örneklendirdiği serbest bilgi tüm yurttaşlara sürekli bir şekilde akar ve dağıtılır. İkinci bilgi kaynağı olan lobi faaliyetlerinde, lobici tam bilgiye sahip olmalıdır; tam bilgiye sahip olmanın da maliyeti yüksektir. Maliyeti yükselten nedenlerden biri bilgiye tam erişim çabaları ve bir siyasi partiyi kendi düşüncesinin aslında pek çok yurttaşın düşüncesi olduğu konusunda ikna edici olmasıdır. Dolayısıyla lobici olabilmek için büyük bir çaba gösterilmelidir (Downs, 1957, s. 145-149). Birilerini oy vermeye ikna etme çabası, siyasi partilere veya gençlik veya kadın kolları gibi alt oluşumları ile sivil toplum kuruluşlarına üyelik, adayların tanıtım etkinliklerinde rol alma türünden girişimler lobiciliğin tabana inmiş ve tabanda yürütülen etkinliklerdendir.

Kitle iletişim araçları siyasete katılımın ayrı bir yönüdür. Siyasi süreçler ve öneriler hakkında çeşitli medya araçları ile kamuyu bilgilendirme, bir gazete, radyo veya televizyona basın duyurusu gönderme ve video konferans, video, bilgisayar, simülasyon veya CD-ROM gibi dijital teknoloji araçları kitle iletişim araçlarına bazı örneklerdir (Sanoff, 2000, s.

31, 68, 73-74). Dahl, basında siyaset hakkında yazılanları okuma, radyo dinleme veya televizyon izlemeyi tüketime yönelik ve sembolik katılım olarak ifade etmekte, bu türden katılımın farklı biçimlerini kullanan yurttaşların da önünde herhangi bir zaman ve mekân engeli olmadığını belirtmektedir (Dahl, 1967, s. 957). Zamanın ve mekânın sınırlandıramayacağı iletişim kanalları, katılımın farklı bir aracı olarak sürmektedir.

Robert Dahl yurttaşların siyasete katılım yoğunluklarında ve katılım şekillerinde farklılıklar olduğunu ileri sürmüştür (Dahl, 1991, s. 104). 1950'li yıllardan sonra yapılan siyasal katılım davranış araştırmaları, modern gelişmiş sanayi toplumlarında vatandaşların her düzeyde siyasete katılımlarının, geleneksel toplumlardan çok daha yoğun ve bilinçli olduğunu göstermiştir. Başka bir ifadeyle, sanayi toplumlarında vatandaşlar ve vatandaşların oluşturdukları her türlü toplumsal örgütler, siyasi iktidarın oluşmasında, denetlenmesinde ve el değiştirmesinde seçimlerin dışında da sürekli ilgi göstermekte, ağırlığını koymakta ve daha da ötesinde siyasi kararların alınma aşamasında bile etkili olabilmektedirler (Öztekin, 2003, s. 224). Özetle, çağdaşlaşma düzeyi arttıkça bireylerin siyasete katılım oranı ve yoğunluğu artmaktadır. Bu çerçevede, ekonomik gelişme düzeyi, toplumdaki yüksek statülü roller, ekonomik gelir düzeyi, siyasal örgüt ve derneklerin varlığı ve bunlara tanınan haklar, toplumsal, siyasal ve özellikle ekonomik sınıfların çıkar çatışması, sosyal sınıflar, bölgeler ve cemaat grupları arasındaki çatışmalar, şehirleşme, devletin siyasal değerleri ve ideolojik yapısı siyasal katılımı etkileyen en önemli faktörler olmaktadır (Çetin, 2003, s. 136).

Çalışmada, yukarıda belirtilmeye çalışılan, tüm yurttaşların siyasal yaşama aynı ölçüde ve aynı araçlarla katılmadığı gerçeği göz önüne alınarak; Robert Dahl'ın ortaya koyduğu, katılımın ilgi, önemseme, bilgi ve eylem şeklinde sıralanabilen dört boyutu dikkate alınacaktır. Bu boyutlardan ilgi, siyasal olayları izleme derecesini; önemseme onlara verilen önem derecesini; bilgi, onlarla ilgili olarak sahip olunan verileri; eylem ise, siyasal kararları etkilemek için gösterilen çabaları başka bir ifade ile siyasal olaylara aktif olarak karışmayı ifade etmektedir (Kapani, 1998, s. 131) (Kışlalı, 1998, s. 185-186). İzleyen alt bölümde Dahl'ın tipolojisinden önce, literatürde rastlanan altı katılım belirlemesine de yer verilecektir.

1.2. Siyasete katılım tipolojileri

Yapılan literatür incelenmesinde toplam yedi farklı siyasal katılım sınıflandırmasına rastlanılmıştır. A. Robert Dahl'ın bu çalışmada esas alınan

tipolojisi en sona bırakılmış olup, ilk altı katılım tipolojisi aşağıda yer almaktadır. Dahl'ın tipolojisinin hem daha somutlaştırılabilir ve basit oluşu hem de literatürdeki atıf ve incelenme sıklığı bu tipolojinin çalışma kapsamında esas alınmasında etkili olmuştur.

1.2.1. Almond ve Verba'nın “Yurttaşlık Kültürü”

Gabriel Almond ve Sidney Verba 1963 yılında yayınladıkları “Yurttaşlık Kültürü” adlı eserlerinde ideal siyasi kültür tipolojisi geliştirmişlerdir. Almond ve Verba bir ülkenin siyasi kültürünü iki boyut bakımından nitelendirirler: (i) Farklı tutum tipleri ve (ii) farklı siyasi nesne sınıfları. Öncelikle tutum tiplerini (i) siyaset hakkındaki bilgi ve inanışların dâhil olduğu bilişsel yönelimler, (ii) siyasal nesnelere dönük olumlu ve olumsuz olan etkili yönelimler ve (iii) siyasi seçenekler ve süreçlere ilişkin yargıları içeren değerlendirici yönelimler şeklinde farklılaştırmışlardır. Ardından, bu yurttaş tutumlarının yöneltildiği dört farklı siyasi nesne sınıfı belirlemiştirler: (i) genel anlamda siyasi sistem, (ii) siyasi partiler, çıkar grupları veya talepleri yurttaşlardan kurumlara iletmeye uğraşan siyasi aktörler gibi girdi nesnelere, (iii) hükümet bürokrasileri veya kamu politikalarını uygulayan devlet otoritesi kuruluşları gibi çıktı nesnelere ve (iv) ideal yurttaşın ne yapması gerektiğinin rol modelleri bakımından kendine ve diğerlerine dönük yönelimler. Bu iki boyutu birleştiren Almond ve Verba üç tür ideal siyasi kültür belirlemiştirler (Dalton & Welzel, 2014) (Daver, 1993, s. 206).

- Hareketsiz kültür (parochial culture): Bireyler temel itibarıyla apolitik olduklarında ortaya çıkan kültürdür. Halk hükümet ve politikalarının farkında olmayıp, kendilerini siyasi sürece dâhil görmezler. Tam hareketsizlik tamamen varsayımsal olsa da kendisini oy vermemek, siyasi toplantılara ve gösterilere katılmamak şeklinde gösterir.
- İtaat/uyma kültürü (subject culture): Bireylerin devlet ve devletin siyaset çıktılarında haberdar olduğu ama girdi nesnelere ve aktif bir katılımcı olarak bireye dönük önemli yönelimlerden yoksun oldukları bir kültürdür. Uyan/itaat eden siyasetten haberdardır ama yalnızca bir emir alıcısı ve bir mobilizasyon nesnesi olarak siyasete dâhil olur; kanunlara uyar, vergi ve askerlik gibi yurttaşlık yükümlülüklerini yerine getiren ama siyasal sorunlarla ilgisi az olan yurttaşlardır.
- Katılımcı kültür (participation culture): Halk dört siyasi nesne sınıfına dönük yönelimleri elinde bulundurur. Hükümet, siyasi girdi süreçleri ve hükümet çıktılarının farkında olup, yurttaş olarak rollerinin eylemci bir görünümünü benimserler. Halk tercih ettikleri adayları oylayarak çıkar

örgütleri ve siyasi partiler veya diğer siyasi faaliyetler aracılığıyla tercihlerini ifade edebileceklerini bilip, takdirle karşılarlar. Düzene tamamen uyabilecekleri gibi onu değiştirmeye ve hatta yıkmaya çalışabilirler; siyasal sisteme karşı muhalif olduklarını açıkça gösterirler.

Almond ve Verba yurttaşlık kültürünü itaat eden ve katılan yönelimlerin bir karışımı olarak demokrasiye en çok olanak veren şekilde tasvir etmektedir. Bir yurttaşlık kültüründe yurttaşlar sıkı sıkıya yasalara sadıktırlar ve meşru siyasi otoriteye saygı duyarlar. Katılımcı yurttaşlar dahi temsili demokrasilerdeki sınırlı rollerinin farkındadırlar. Siyasi yöntemlerde ve politika uygulamalarındaki doğrudan katılım sıradan bir yurttaşın dağarcığında olmadığı gibi katılımcı yurttaşın da bir parçası değildir (Dalton & Welzel, 2014).

Almond ve Verba hareketsiz, uyan ve katılımcı kültürlerin herhangi bir toplumda katıksız olarak var olmayan ideal tipte modeller olduğunu vurgularlarken, bu üç modelin unsurlarının dünya tarihinde farklı oranlarda önemli ölçüde var olduğunu da iddia ederler. Bu bakımdan hareketsiz kültürün unsurlarının gelişmekte olan ülkelerde, itaat eden kültür unsurlarının komünist ülkelerde ve katılımcı kültür unsurlarının Batı'nın "özgür dünyası"nda yaygın olduğunu ileri sürerler (Dalton & Welzel, 2014).

1.2.2. Arnstein'in Katılım Merdiveni

Arnstein'in katılım merdiveninin en alt iki basamağında katılmama düzeylerini oluşturan manipülasyon ve terapi yer almaktadır. Bu basamakların gerçek amacı insanları planlama veya yürütme programlarına katmak değil, katılımcıları eğitmek ve iyileştirmek üzere iktidar sahiplerine imkân tanımaktır. Üçüncü ve dördüncü basamaklar yoksulların duymasına ve söz sahibi olmalarına izin veren yapmacılık düzeylerine doğru ilerlemektedir. Bilgilendirme ve danışma olarak adlandırılan bu iki basamak, iktidar sahipleri tarafından toplam katılım ölçüsünde sunulduğunda yurttaşlar gerçekten duyup, seslerini duyurabilirler. Bu basamaklarda yurttaşların seslerine iktidar tarafından kulak verilmesi temin edilmelidir. Beşinci basamakta ise temel kurallar yoksullara tavsiye verdiği ama iktidar sahiplerine yoksullar hakkında karar vermede alıkoyduğundan basit bir şekilde yapmacılığın daha üst bir düzeyidir. Altıncı aşama olan ortaklık, yurttaşlara geleneksel iktidar sahipleriyle müzakere ve ödünleşme imkânı vermektedir. Sırasıyla yedinci ve sekizinci basamağı oluşturan devredilen yetkiler ve yurttaş kontrolünde yoksul yurttaşlar karar almada sandalye çoğunluğu veya tam yönetsel güç sağlarlar. Bu son üç basamak yurttaş gücü dereceleridir (Arnstein, 1969, s. 217).

1.2.3. Fung'un “Katılım Çeşitleri”

Fung bir dizi kurumsal olasılıkları anlamada bir çerçeve geliştirmeye çalıştığını ve bunu genel bir kamu teorisi hâline getirmediğini belirtir. Katılım mekanizmaları kimin katıldığı, katılımcıların birbirleriyle nasıl iletişim kurduğu ve ortak karar aldığı ve tartışmaların politika veya kamusal eyleme nasıl bağlandığı olmak üzere üç önemli boyuta göre çeşitlenmektedir. Bazı katılımcı süreçler katılmak isteyen herkese açıktır; diğer bazıları ise çıkar grubu temsilcileri gibi sadece elit paydaşları davet ederler. Pek çok kamusal toplantıda katılımcılar kolayca politikaları duyurup açıklayan resmi görevlilerden bilgi alırlar; pek azı da bu kararlar hakkında müzakerecidir. Üçüncü boyutta ise tartışmalar ile politika veya kamusal eylem arasındaki bağı betimlemektedir (Fung, 2006, s. 66).

Katılım biçimlerini ise Fung demokrasi küpü gösterimiyle ifade etmektedir. Fung vatandaşların bir kamu politikası veya eylemini desteklemek veya onaylamak için iyi nedenlere sahip olduğu zaman bu politika ve eylemlerin meşru olacağını belirtmiştir (Fung, 2006, s. 70). Meşru olmayan bir politika veya eylem ise olumsuz katılım yollarının kullanılmasına neden olacaktır.

1.2.4. Aktif Yurttaşlık

Sadece sosyal hakların çevresinde dönen bir tartışma değil, yurttaşlığın yarışmacı kavramları içine atılan yurttaşlığa “aktif yurttaşlık” adı verilmektedir. Neo-muhafazakar yurttaşlık modelinden kaynaklanan bir düşüncedir. Aktif yurttaşlığın, birbirinin zıttı olan ekonomik liberalizm ve sosyal muhafazakârlık olmak üzere iki yüzü bulunmaktadır. Bir yandan özgüven ve kendi ayaklarının üzerinde durma üzerine klasik bir liberal vurgu yaparken, diğer yandan görev ve sorumluluk üzerine geleneksel olarak muhafazakâr bir baskının altını çizmektedir. Liberal açıdan aktif yurttaşlığın özü girişim, çok çalışma ve özgüvendir. Bu ideal 19'uncu yüzyıl liberallerinden Samuel Smiles tarafından savunulmuştur. Neo liberaller bireysel sorumluluğun ekonomik ve ahlak duygusu yaratır. Ekonomik açıdan, aktif yurttaşlık toplumsal refahın kamu maliyesi ve toplum kaynaklarının yüklediği yükü rahatlatır. Ahlaki açıdan, aktif yurttaşlık itibar ve onura/özsaygıya katkıda bulunur. Yurttaşlığa bu açılardan yaklaşım, yurttaş devletten bir mal veya hizmet alan bir müşteri olarak gördüğü için eleştirilmektedir. Ayrıca, yurttaşın kendi toplumunun bir üyesi olarak nasıl ele alınacağı konusunda da başarısız olarak addedilmektedir (Heywood, 1994, s. 161-163). John F. Kennedy: “Ask not what your country can do for

you – ask what you can do for your country” (Heywood, 1994, s. 163). Bu görüş de, yurttaşın sorumluluğunu öne çıkaran ve dikkat çeken bir ifadedir. Citizenship of entitlement (hakların yurttaşlığı) – citizenship of obligations (yurttaşlık yükümlülükleri). Aktif yurttaşlığın “pay your way (başkasından çok kendin için öde)” felsefesi mevcut eşitsizlikleri güçlendirebilecektir (Heywood, 1994, s. 163). Bir “yükümlülükler yurttaşlığı” özel sorumluluklara burnunu sokma tehlikesi içindedir, böylece bireysel özgürlükleri tehdit eder (Heywood, 1994, s. 164).

1.2.5. Milbrath’ın Siyasal Katılım Piramidi

Milbrath, “Political Participation How and Why Do People Get Involved in Politics” adlı eserinde katılmayı hiyerarşik bir açıdan kavramlaştırır. Siyasal katılımı hem bireysel özellikler hem de dış etkenler bakımından algılar. Bireysel özellikler sıklıkla kullanılan yaş, ırk, cinsiyet, din veya yerleşim yeri ama özellikle ayrıntılı bir şekilde ortaya çıkabilen kişilik özellikleridir.

Milbrath, katılımı hiyerarşik bir anlayışla kavramlaştırarak “En üst davranışlarda bulunan kişiler sıralamada daha aşağıda bulunanları da güçlü olasılıkla yerine getirmektedir” şeklinde ifade eder. İnsanların tüm siyasi faaliyetlerde kesin bir eşiğe kadar katılım gösterdiği, aynı zamanda gerekli olmasa da, kabul edilir; bu eşik dış uyarıcılar ve kişiler arası iletişimden ama en çok toplumsallık ve sosyoekonomik statü gibi bireysel özelliklerden etkilenir (Ruedin, 2007, s. 9). Piramit alttan yukarı doğru *izleyici*, *geçici* ve *gladyatör* olmak üzere üç faaliyet grubundan oluşur. Parti rozeti takma, birisini bir partiye oy vermek için ikna etme, siyasi bir tartışmaya katılma, oylamaya katılma ve kendini siyasi uyarımlara karşı açık tutma faaliyetleri *izleyici faaliyetler*; bir mitinge veya toplantıya katılma, bir partiye veya adaya parasal yardımda bulunma ve bir partiyle iletişime geçme gibi faaliyetler *geçici faaliyetler*; partide görev alma, aday olma, siyasi amaçlarla para isteme, önemli bir parti toplantısına katılma, partide aktif ve üye olma ve zamanını siyasi bir kampanya için harcama faaliyetleri ise *gladyatör faaliyetlerdir* (Daver, 1993, s. 210) (Ruedin, 2007, s. 10).

1.2.6. Deniz Baykal’ın Siyasete Katılım Düzeyleri

Robert Dahl’ın tipolojisini inceleyen Deniz Baykal, siyasi katılımın üç düzeye indirgenebileceğini önermiştir: siyasi olayları izleme, siyasi olaylar hakkında tavır takınma ve siyasi olayların içine karışma (Baykal, 1970, s. 33). Baykal, siyasi faaliyetlere katılımın değişik düzeylerde olabileceğini ve çeşitli biçimlerde kendini gösterebileceğini; bunlar arasında bir hiyerarşiye de gidilebileceğini ifade eder. Milbrath’ın seyirci faaliyeti

dediği siyasal izleme boyutunda insanlar siyasal sahnenin seyircisi olarak siyasal haberler tüketebilir. Bazısı da siyasal olaylar ve sorunlar karşısında tavır takınarak mitinglerde konuşma yaparak, bir partiye veya adaya parasal yardımda bulunurlar. En ileri boyutta ise kişiler siyasete doğrudan katılarak bir partiye üye olabilir, seçim kampanyalarında çalışabilir veya çeşitli görevler için adaylıklarını koyabilirler (Baykal, 1970, s. 34) (Kapani, 1998, s. 132) (Kışlalı, 1998, s. 185).

Baykal, çeşitli siyasal davranışlarda bulunmanın siyasal katılımı yükselttiği anlamına gelmeyeceğini vurgular. Örneğin, özel temaslar çerçevesinde tavır takınan bir kimsenin gazetelerde yazan veya radyoda konuşan bir kimseden daha yoğun bir şekilde siyasal hayata katılabileceğini belirtir (Baykal, 1970, s. 34).

1.2.7. Robert Dahl

Robert Dahl'a göre katılımcı demokrasi, sadece siyasetin ve ekonominin artan uluslararasılaşması ve küreselleşmesiyle ortaya çıkan demokratik olmayan düzene karşı bir denge unsurudur (Schmidt, 2002, s. 165). Bir ülkedeki katılım veya itirazın ulaşılabilen tüm fırsatların veya olanakların betimlenebilmesi, o ülkedeki alt ulusal yönetimlerin ulaşılabilen fırsat veya olanaklar hakkında kişilere bir şeyler söylenebiliyor olmasını gerektirmektedir (Dahl, 1971, s. 12). Dahl, katılımın böylece aşağıdan yukarıya olan bir süreç olduğuna dikkat çekmektedir. Demokrasinin en alt uygulama yeri olan ulus altı yönetim birimlerine katılım, ülke çapındaki genel siyasete katılımın bir önkoşulu gibi çalışır.

Dahl, demokrasinin kıstaslarından beşincisi olan dâhil olmayı (inclusiveness), ilk dört kıstastan tamamıyla yararlanma hakkı olmakla açıklar (Dahl, 2000, s. 39). Bir politika veya karar alınmadan önce görüşleri söyleyebilmek açısından etkin katılım (effective participation) olanağına sahip olan, oy kullanırken herkesle eşit (voting equality), politika veya kararın alternatifleri hakkında bilgi ve bilince sahip (enlightened understanding) ve gündemdeki maddeleri belirleyebilme (control of the agenda) hakları olan kişiler –dolayısıyla– siyasi sürece dâhil olmuşlardır (Tilly, 2007, s. 9) (Dahl, 2000, s. 37-38). Bu bakımdan siyasete dâhil olma, katılımdan daha büyük bir kümeye işaret etmektedir. Ancak, Dahl'ın çalışmalarında dâhil olma ve katılımın bazen birbirinin yerine kullanıldığı görülür; literatürde de, Dahl'ın dâhil olmadan kastının katılımı ile örtüştüğü de belirtilmektedir. Dahl, bireyin siyasete daha fazla olasılıkla katılmış olabileceğini aşağıdaki koşulların gerçekleşmesi durumunda mümkün olabileceğini söyler (Dahl, 1991, s. 102):

- Kazanılacak ödüllere değer verilmesi,
- Alternatiflerin önemli olduğunun düşünülmesi,
- Çıktıları değiştirmeye yardımcı olunabileceğine olan güven,
- Harekete geçilmezse çıktılarının tatmin edici olmayacağına inanmak,
- Hazırdaki sorularla ilgisi olan bilgi ve beceriye sahip olunması,
- Eyleme geçmek için daha az engelin üstesinden gelme zorunluluğu

Robert Dahl, özellikle yerel literatürde, siyasete katılımı kategorize etmesiyle yer edinmiştir. Robert Dahl “bazı insanlar siyasete ilgilidir (siyaset dikkatlerini çeker; interested in), bazıları siyaseti önemser (concern) ve siyasetten haberdardır (informed), bazıları da siyasete katılırlar (participate in)” demektedir. Literatür birikimine de bakıldığında, katılım düzeyleri bu doğrultuda ilgi, önemseme, bilgi ve eylem olarak belirlenmiştir. Dahl, bu düzeyleri şu şekilde ayrıntılandırmıştır: “Yurttaşların bir mitinge katılmaktan veya bir parti veya aday için çalışmaktan daha çok oy kullanma olasılıkları bulunmaktadır. Az sayıda yurttaş ulusal bir yasama eylemini veya yerel yönetimlerin ulaşılabilir memurlarını etkilemeye çalışmaktadır” (Dahl, 1991, s. 102). Downs da oy kullanmanın maliyetinin çok düşük olduğunu, milyonlarca yurttaşın oy kullanma çabası içinde olabileceğini, bu nedenle herhangi bir yurttaşın oyunun çok küçük bir etkisi olduğunu söyler. Seçmenlerin bu durumun farkında olmasından ötürü siyaseti umursamamaları söz konusudur (Downs, 1957, s. 146-147). O halde, oy kullanma, katılım hiyerarşisinin en alt düzeyini temsil eden bir davranışken, bir toplumsal harekete veya yerel bir siyasi kararı etkileme girişimine aktif olarak katılma hiyerarşisinin en üst konumu olan *eylem*¹ davranışına atıfta bulunur.

Robert Dahl’ın ortaya koyduğu katılımın ilgi, önemseme, bilgi ve eylem şeklinde sıralanabilen dört boyutu yabancı literatürün tersine yerli yayınlarda dikkate alınmıştır. Dahl’ın tipolojisi Deniz Baykal’ın ‘Siyasal Katılma: Bir Davranış İncelemesi’ isimli eseri esas alınarak kullanılmaya başlanmış ve Baykal’ın çevirisi literatüre aynen aktarılmıştır. Dahl’ın siyasi katılım boyutlarından ilgi, siyasi olayları izleme derecesini; önemseme, onlara verilen önem derecesini; bilgi, onlarla ilgili olarak sahip olunan verileri; eylem ise, siyasi kararları etkilemek için gösterilen çabaları başka

¹ Dahl’ın doğrudan bir “eylem” adında bir katılım düzeyi isimlendirmedeği, “bazıları siyasete katılırlar” şeklindeki ifadesinin eylem olarak literatürde kendine yer edindiğini belirtmek gerekir.

bir ifade ile siyasal olaylara aktif olarak karışmayı ifade etmektedir (Kapani, 1998, s. 131). Ancak, Dahl'ın "Modern Siyasi Analiz" isimli eserinden yola çıkarak dördü katılımların üçe indirgenebileceği söylenebilir. Dahl, bir önceki paragrafta da belirtildiği üzere, bazı insanların siyaseti önemsediklerini ve siyaset hakkında bilgi sahibi olduklarını belirterek bu iki boyutun aynı temelde ele alınabileceğinin de önünü açmaktadır. Bu çalışmanın verilerin analizi kısmında da görüleceği üzere, "bilgi" düzeyinde katılım istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar vermemektedir. Bunun nedeni, insanların öyle ya da böyle siyasetten bir şekilde haberdar oldukları, başka bir deyişle siyaset hakkında bilgi sahibi olmalarından ileri gelmektedir.

2. VERİ, YÖNTEM VE BULGULAR

2.1. Araştırmanın Hipotezleri

Çalışmada üç temel hipotez test edilmiştir. Hipotez testleri ve elde edilen sonuçların daha sağlıklı bir biçimde açıklanabilmesi için Kruskal Wallis H^2 ve Ki-Kare gibi parametrik olmayan bağımsızlık testleri ile çapraz tablo incelemesine başvurulmuştur. Hipotez testleri aşağıda belirtilmiştir:

H_1 : Seçmenlerin eğitim durumları ile katılım düzeyleri arasında bir ilişki vardır.

H_2 : Seçmenlerin gelir düzeyleri ile katılım düzeyleri arasında bir ilişki vardır.

H_3 : Seçmenlerin oturdukları mahalle ile katılım düzeyleri arasında bir ilişki vardır.

Genel siyaset açısından, bireylerin eğitim ve gelir düzeylerinin siyasete katılımı yoğunlaştırdığına ilişkin çalışmalar literatürde yer edinmiştir. Ancak, daha önce de ifade edildiği gibi, yerel siyasetteki çalışmalara nadiren rastlanmaktadır. Yerel yönetimler bireylerin gündelik temel gereksinimlerine yanıt veren ve onlara en yakın yönetim birimi olmalarından ötürü, genel siyasetin güdümü altındaki eğitim ve gelir değişkenlerinin yerel siyasete katılım üzerindeki etkisinin, genel siyasetten bu açıdan farklılık gösterip göstermediği ortaya konmuş olacaktır.

² Bazı değişkenlerin analizi için, elde edilen örneklemin normal dağılım göstermemesi, karşılaştırılacak grupların ikiden fazla olması, bazı beklenen frekansların sıfır olması, oluşturulan çapraz tablolarda toplam hücrelerin 20%'sinden fazlasındaki değerlerin beş ve altında olması ve ordinal ve nominal verilerin aynı anda analiz edilmesinden dolayı Ki-Kare varsayımları karşılanamamış olup, bu koşulları sağlayan Kruskal-Wallis bağımsızlık testi yapılmıştır

2.2. Anakütle ve örneklem

Çalışmanın evreni olan Edirne kent merkezinde (“kent” incelendiğinden, merkeze bağlı köyler hariç) YSK’nın açıklamış olduğu 2015 yılı 26. Dönem Milletvekili Genel Seçimi verilerine göre 112.041 seçmen bulunmaktadır. Söz konusu anakütle için, 95% güven düzeyi ve 2.5% hata payındaki örneklem büyüklüğü 1.516 kişi olarak hesaplanmıştır. Genel kabul gören hata payı 5% olmasına rağmen, hata payı oranı yarı yarıya azaltılmıştır. 152.400 köyler dâhil nüfus, 2014’te 121.746 ve 2015’te 127.096 kişiden oluşan 18 yaş üzeri kent merkezi nüfusu bulunan Edirne’de toplamda 24 mahalle ve 112.041 seçmen bulunmakta olup, anket çalışmasında ulaşılmaması hedeflenen toplam 1.516 kişi TÜİK mahalle nüfusları bazında tabakalama yöntemine göre oluşturulan örneklem üzerinde gerçekleştirilmiş ve toplamda 1.546 gözlem elde edilmiştir.

2.3. Anketin Verilerinin Derlenmesinde İzlenen Yöntem

Katılım düzeylerinin belirlenmesi çabasının, bundan sonraki çalışmalar için teşvik edici bir unsur olması beklenmektedir. Daha önceden literatürde bu şekilde bir düzey belirleme çalışmasına rastlanmamış olması ve dolayısıyla doğrudan referans alınabilecek bir soru setinin eksikliği, anket sorularının ve yöntemin ilk kez oluşturulma çabasını gerektirmiştir.

Dahl’in tipolojisi doğrultusunda hazırlanan anket sosyoekonomik ve katılım düzeyi ölçümü olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Anket çalışmasının katılım düzeyi ölçüm kısmında, Dahl’in ilgi, önemseme, bilgi ve eylem olarak dört türde sınıflandırdığı katılım düzeylerini sorgulayan sorular gözlemlere yöneltilmiştir. Gözlemlerin yerel siyasete katılım düzeyleri belirlenirken, verdikleri yanıtlar üçlü bir aşama setinden geçirilmiştir.

Birinci aşamada; iki uçlu sorularda “evet” yanıtları, sorgulanan ilgi düzeyi için pozitif değerlendirildiğinden “1” değeri almış, “hayır” yanıtlarına ise “0” değeri verilmiştir. Beşli Likert ölçeği kullanılarak yanıtlanabilen sorularda “en az/çok seyrek/hiç”, “az/bazen/ara sıra” ve “kararsızım” yanıtları negatif değerlendirilerek “0” değeri alırken, “en çok/çok sık/her zaman” ve “çok/çok fazla/çoğu zaman” yanıtları ise pozitif değerlendirilerek “1” değeri almıştır. Diğer bir ifadeyle, beşli ölçekte “1”, “2” ve “3” değerleri “0” olarak transform edilirken, “4” ve “5” değerleri “1” değerine transform edilmiştir.

İkinci aşamada; ilgili katılım düzeyini sorgulayan sorulardan en az bir tanesi pozitif değer taşıyorsa, gözlem o katılım düzeyinde

değerlendirilmiştir. Örneğin, “önemseme” düzeyini sorgulayan dört sorudan sadece biri için pozitif (“1”) değer alma koşulu aranmıştır.

Üçüncü aşamada ise dört katılım düzeyi arasında –Dahl’ın önermesinin aksine– bir hiyerarşiye gidilmeden³, yani eylemin bilgiye, bilginin önemsemeye ve önemsemenin de ilgiye üstünlüğü oluşturulmadan, gözlemler katılım düzeylerinden bir veya birden fazlasında sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmada bilgi düzeyinde yerel siyasete katılmayan yoktur; diğer bir anlatımla bilgi düzeyini ölçen sorulardan en az bir tanesine tüm gözlemler olumlu yanıt vermişlerdir.

Dahl, Amerika Birleşik Devletleri’ndeki siyasi kararlara katılım farklılıkları ışığında, bu farklılıkların önemseme, yetenek, erişim, sosyoekonomik durum, eğitim, oturlan yer, yaş, etnik ve dini kimlikler ve bazı kişilik özellikleri gibi değişkenlerle ilgili olduğunu belirtir (Dahl, 2006, s. 71-72). Bu türden değişkenlerin katılım üzerindeki etkisi veya iki küme arasındaki ilişkiyi irdeleyebilmek için de çalışma kapsamına bazı belirleyici ve tanımlayıcı değişkenler katılarak, çalışmanın bundaki sonraki kısmında yer verilen sonuçlara ulaşılmıştır. Değişkenlerin analizinde SPSS 23.0 programı kullanılmıştır. Anket sorularından bazıları çoklu yanıt sorusu içerdiğinden, değişken setleri tanımlanmış ve çapraz tablolar bu setler kullanılarak oluşturulmuştur.

2.4. Bulgular

Gözlemlerin 54.7%’si erkek, 45.3%’ü ise kadındır. 1.546 gözlemin yaş aralığı en küçük seçmen yaşı olan 18 ilâ 88 yaştır. Gözlemlerin ortalama

³ Siyasete katılım tipolojisinin bir hiyerarşisinin oluşturulmasında bazı sakıncalar öngörülmüştür. Örneğin, hiç oy kullanmamış veya ilgili tarihte çeşitli nedenlerden dolayı oy kullanmamış bir seçmen belediye başkanının veya diğer yerel yöneticilerden birinin adını bilebilir. Başka bir açıdan, bir seçmen siyasi partiye veya alt oluşumlarına üye olup, sadece parti liderinin adını bilip, yerel yöneticileri umursamayabilir. Lorch’un öne sürdüğü gibi, aktif olarak siyasete katılanlar oy kullanmayabilirler de (Lorch, 1992, s. 59). Baykal’ın ifade ettiği gibi, katılma değişik düzey ve biçimlerde olabilir (Baykal, 1970, s. 34). Hatta yerel gündemi takip etmesi için de sağlam bir gerekçe yoktur. Benzer öngörülerden dolayı hiyerarşi sunmaktansa, gözlemlerin hangi kategorilerde değerlendirilebileceği üzerinde durularak, dâhil oldukları katılım düzeyleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Kaldı ki hiyerarşi oluşturma sürecine Proje kapsamında başlanmıştır. Yapılan analizlerden sonra, 1.546 gözlem sadece eylem ve bilgi düzeyinde sınıflanmak durumunda kalmıştır. Yukarıda bahsedilen nedenlerle birlikte, bu nedenle, bu şekilde bir sınıflandırmanın yanlış olacağı öngörüsüyle, hiyerarşi oluşturma çabasından vazgeçilmiştir.

yaşı 38 olup, standart sapma yaklaşık 13 yıldır. Ankete katılan gözlemlerin 61.8%'i lise ve altı düzeyde bir eğitime sahiptir. Anakütleye atfen, Edirne'deki seçmenlerin genellikle lise ve ilköğretim düzeyinde eğitime sahip olduğu, üniversite eğitimi almış seçmenlerin oranının ise 38.2% olduğu söylenebilir. 2015 yılı verilerine göre Türkiye'de üniversite eğitimi almış kişilerin oranının yaklaşık 13% (TÜİK, 2016) olduğu gerçeğinde, Edirne'deki seçmenlerin Türkiye ortalamasının üzerinde bir yükseköğrenim düzeyine sahip oldukları söylenebilir. Edirne'deki seçmenlerin çoğunluğu, dörtte bir gibi yüksek bir oranla işçidir. İkinci sıklıkta serbest meslek mensupları 20%'ye yakın bir orana sahipken üçüncü en yüksek oran ise yaklaşık 16% ile memurlardadır. Memur ve işçilerin toplamı anakütlenin 40%'ını geçmektedir. Kentsel alanda tarım arazileri ve tarımsal faaliyetlerle uğraşanlar çok sınırlı olduğundan çiftçilik mesleğini iştigal edenler 2% civarındadır.

2.4.1. Katılım Düzeylerinin Belirlenmesi

Dahl'in, aralarında hiyerarşi de uygulanabileceğini belirttiği katılım düzeylerinin sıklığı Tablo 1'de verilmiştir. Gözlemlerin tamamı "bilgi" düzeyini ölçen sorulardan en az bir tanesine olumlu yanıt verdiği için, görülme sıklığı 100%'dür. "İlgi" de oldukça yüksek bir orana sahip olmakla birlikte, en az rastlanan katılım düzeyi "önemseme"dir.

Tablo 1: Katılım Düzeyi Frekansları

		Responses	Percent	Percent of
		N		Cases
Katılım düzeyi^a	İLGİ	1514	36.0%	97.9%
	ÖNEMSEME	498	11.8%	32.2%
	BİLGİ	1546	36.7%	100.0%
	EYLEM	653	15.5%	42.2%
Total		4211	100.0%	272.4%

Dikotomi grubu 1 değerinde tablolaştırılmıştır.

2.4.2. Bazı Değişkenlere Yönelik Uygulanan Bağımsızlık Testleri

Araştırma hipotezlerini desteklemek amacıyla bazı bağımsızlık testleri gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, aşağıdaki tabloda yer alan değişkenlerin bağımsızlığı sınanmıştır.

Tablo 2: *Belirli Değişkenlere Ait Bağımsızlık Testleri*

Test Değişkeni – Sınıflandırıcı Değişken	Test İstatistiği	Sig.
Yerel seçimlerde herhangi bir parti veya partilerin kongre, miting veya benzeri bir etkinliğine katıldınız mı? – Eğitim düzeyi	24,426	0,000*
Oturulan mahalle – Gelir düzeyi	3,563	0,736
Oturulan mahalle – Eğitim düzeyi	10,668	0,058
Oturulan mahalle – Çalışma durumu	27,117	0,001*
Oturulan mahalle – İdeoloji (dünya görüşü)		
Dindar	66,137	0,000*
Milliyetçi	65,653	0,000*
Muhafazakâr	32,201	0,096
Liberal	34,688	0,056
Demokrat	67,385	0,000*
Sosyalist	57,779	0,000*
Atatürkçü	67,687	0,000*
Laik	51,200	0,001*
Çevreci	52,505	0,000*
Cumhuriyetçi	72,486	0,000*
Ateist	16,868	0,816
Katılım düzeyi – Cinsiyet		
İlgi	3,879	0,049*
Önemseme	30,834	0,000*
Bilgi	0,000	1,000
Eylem	10,333	0,001*
Katılım düzeyi – İdeoloji	134,092	0,000*

* 0,05 düzeyinde anlamlıdır.

Tablodaki sonuçlara göre, eğitim düzeyinin siyasete aktif katılma arasında anlamlı bir ilişki olduğu; ancak, seçmenlerin yerleşik oldukları mahallenin seçimi üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı söylenebilir. Benzer bir şekilde, seçmenlerin yerleşik oldukları mahalle ile bireysel gelir düzeyleri arasında da anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Bu bakımdan, bir sonraki altbölümde sınanacak hipotezler açısından, mahallelerin seçmen tarafından yerleşme amacıyla seçiminde gelir ve eğitimin herhangi bir etkisi bulunmamaktadır. Tablodan çıkarsama yapılabilecek önemli bir diğer sonuç, seçmenlerin katılım düzeyleri ile kendilerini tanımladıkları ideolojileri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Cinsiyet, “bilgi” düzeyi dışındaki katılım düzeyleri için anlamlı iken; tabloda yer verilmeyen yaş ise hiçbir katılım düzeyi için belirleyici bir unsur olmayıp, yaş ile katılım düzeyi birbirinden bağımsız iki değişkendir.

2.4.3. Araştırma Hipotezi Test Sonuçları

Çalışmanın amacı doğrultusunda sınanan üç temel hipoteze ilişkin sonuçlar aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Ankete katılan her gözlem “bilgi” düzeyinde bir yerel siyasete katılıma sahip olduğundan, bu düzeydeki testlerde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki belirlenmemiştir.

Tablo 3: *Eğitim, Gelir ve Oturulan Mahalle ile Katılım Düzeyleri Arasındaki İstatistiksel İlişki*

Test Değişkeni – Sınıflandırıcı Değişken	Test İstatistiği	Sig.
Katılım düzeyi – Eğitim durumu		
İlgi	19,566	0,002*
Önemseme	15,482	0,008*
Bilgi	0,000	1,000
Eylem	11,571	0,041*
Katılım düzeyi – Gelir düzeyi		
İlgi	21,349	0,002*
Önemseme	51,763	0,000*
Bilgi	0,000	1,000
Eylem	27,864	0,000*
Katılım düzeyi – Oturulan mahalle		
İlgi	57,285	0,000*
Önemseme	44,346	0,005*
Bilgi	0,000	1,000
Eylem	63,545	0,000*

* 0,05 düzeyinde anlamlıdır.

“Bilgi” düzeyi dışındaki her katılım düzeyi ile seçmenlerin eğitim durumu, gelir düzeyleri ve yerleşik oldukları mahalle arasında bir bağımlılık durumu söz konusu bulunduğu ileri sürülebilir. Bir önceki tabloda yer alan testlerle de desteklendiğinde, örneğin, eğitim düzeyi yüksek olan mahallelerde “eylem” düzeyinde katılımın da arttığı görülmektedir.

3. SONUÇ

Çalışmanın üç temel hipotezinin tamamı istatistiki olarak anlamlıdır. Diğer bir anlatımla;

- Edirne’de seçmenlerin eğitim düzeyleri ile bunların yerel siyasete katılım düzeyleri (bilgi düzeyi dışında) farklılık göstermekte olup, katılım düzeyi her eğitim düzeyinde aynı değildir.
- Edirne’de seçmenlerin gelir düzeyleri ile bunların yerel siyasete katılım düzeyleri (bilgi düzeyi dışında) farklılık göstermekte olup, katılım düzeyi her gelir düzeyi için aynı değildir.
- Edirne’de seçmenlerin oturdukları mahalleler ile bunların yerel siyasete katılım düzeyleri (bilgi düzeyi dışında) farklılık göstermekte olup, katılım düzeyi her mahallede aynı değildir.

Üç hipoteze ilişkin çapraz tablo verileri de incelendikten sonra, değişkenler arasındaki ilişkinin yönü belirlenmeye çalışılmıştır. Eğitim düzeyiyle katılım düzeyi arasında istatistiksel bir ilişki tespit edilmiş ve eğitim düzeyi arttıkça katılım düzeyinin de arttığı kanıtlanmış olsa da, toplam gözlemlerden hareketle Edirne’deki seçmenin yerel siyasete en çok “ilgi” ve “bilgi” düzeyinde katıldığı sonucuna varılmıştır. “Önemseme” düzeyi, Dahl’ın da düzeylerin arasında bir yakınlık olduğu görüşünü destekleyen biçimde, “ilgi” ve “bilgi” düzeylerinin arasında sıkışmıştır. Ancak, bu düzeyin verilerinin seçmenlerin %13’ü gibi yüksek bir orana sahip olması ve bunun yadsınamayacak olması nedeniyle tipolojiden kaldırılması mümkün olamayacağından, bu grubun başka bir düzeye katılması da söz konusu değildir.

Edirne örneğinde, Robert Dahl’ın dörtlü tipolojisinin birebir geçerliliğinin söz konusu olmadığı, “ilgi” ama özellikle “bilgi” düzeyinin yüksek oranda tüm anakütle için geçerli olduğu, bir başka deyişle, anakütlenin tamamının yerel siyaset hakkında az ya da çok bilgi sahibi olduğu ve yüksek düzeyde ilgi düzeyinde katılım sağladığı belirlenmiştir. Bu nedenle, “ilgi”, “önemseme” ve “eylem” düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar elde edilebildiği; ancak, “bilgi” için anlamlılığın geçerli olmadığı ileri sürülebilir.

KAYNAKÇA

- Arnstein, S. R. (1969). A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the American Planning Association*, 35(4), 216-224.
- Baykal, D. (1970). *Siyasal katılma: bir davranış incelemesi*. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Bingham, R. D., & Hedge, D. (1991). *State and Local Government in a Changing Society*. USA: McGraw-Hill.
- Burns, N., Schlozman, K. L., & Verba, S. (2001). *The Private Roots of Public Action: Gender, Equality, and Political Participation*. London: Harvard University Press.
- Çam, E. (2005). *Siyaset Bilimine Giriş*. İstanbul: Der Yayınları.
- Çetin, H. (2003). *Modernleşme ve Türkiye'de Modernleştirme Krizleri*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çukurçayır, M. A. (2000). *Siyasal Katılım ve Yerel Demokrasi*. Ankara: Yargı Yayınları.
- Dahl, R. A. (1967). The City in The Future of Democracy. *The American Political Science Review*, LXI(4), 953-970.
- Dahl, R. A. (1971). *Polyarchy: Participation and Opposition*. New Haven: Yale University Press.
- Dahl, R. A. (1991). *Modern Political Analysis*. New Jersey: Prentice - Hall Inc.
- Dahl, R. A. (2000). *On Democracy*. New Haven & London: Yale University Press.
- Dahl, R. A. (2006). *A Preface to Democratic Theory*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Dahl, R. A., Shapiro, I., & Cheibub, J. A. (2003). *The Democracy Sourcebook*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press.
- Dalton, R. J., & Welzel, C. (2014). Political Culture and Value Change. R. J. Dalton, & C. Welzel içinde, *The Civic Culture Transformed: From Allegiant to Assertive Citizens* (s. 1-18). New York: Cambridge University Press.
- Daver, B. (1993). *Siyaset Bilimine Giriş*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Downs, A. (1957). An Economic Theory of Political Action in a Democracy. *Journal of Political Economy*, 65(2), 135-150.
- Fung, A. (2006, December). Varieties of Participation in Complex Governance. *Public Administration Review*(Special Issue), 66-75.

- Göymen, K. (2003). Yerel ve Bölgesel Yönetişim. *I. Ulusal Yerel Yönetimler Çalıştayı* (s. 71-86). Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi.
- Heywood, A. (1994). *Political Ideas and Concepts: An Introduction*. London: Palgrave Macmillan.
- Kalaycıoğlu, E. M. (1998). *Karşılaştırmalı Siyasal Katılma: Siyasal Eylemin Kökenleri Üzerine Bir İnceleme*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları.
- Kapani, M. (1998). *Politika Bilimine Giriş*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Kışlalı, A. T. (1998). *Siyasal Sistemler: Siyasal Çatışma ve Uzlaşma*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Krouse, R. W. (1982, Spring). Polyarchy & Participation: The Changing Democratic Theory of Robert Dahl. *Polity*, 14(3), 441-463.
- Kymlica, W. (2006). *Çağdaş Siyaset Felsefesine Giriş*. (E. Kılıç, Çev.) İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Lorch, R. S. (1992). *State & Local Politics: The Great Entanglement* (4. b.). New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Öztekin, A. (2003). *Siyaset Bilimine Giriş*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Pateman, C. (2003). Participation and Democratic Theory. R. A. Dahl, I. Shapiro, & J. A. Cheibub içinde, *The Democracy Sourcebook* (s. 40-47). Cambridge, US: The MIT Press.
- Ruedin, D. (2007, December). Testing Milbrath's 1965 Framework of Political Participation: Institutions and Social Capital. *Contemporary Issues and Ideas in Social Sciences*, 3(3), 1-46.
- Sanoff, H. (2000). *Community Participation Methods in Design and Planning*. New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Schmidt, M. G. (2002). *Demokrasi Kuramlarına Giriş* (2. b.). (M. E. Köktaş, Çev.) Ankara: Vadi Yayınları.
- Tilly, C. (2007). *Democracy*. New York: Cambridge University Press.
http://www.untag-smd.ac.id/files/Perpustakaan_Digital_1/DEMOCRACY%20Democracy.pdf adresinden alındı